

Suomen kuuluisa velanmaksu Amerikalle*

TUOMAS LARJAVAARA

Hjerppen ja Ikosen (1995) artikkeli tuo kiinnostavasti esiin Suomen kuuluisan velanmaksun Yhdysvalloille. Siinä selvitetään Hooverlainan saaman julkisuuden ohella ensimmäisen maailmansodan aiheuttamia velkaongelmia ja -järjestelyjä, samoin kuin myös jossain määrin maamme ulkomaista velkaantumista maailmansotien välisenä aikana.

Artikkelista käy hyvin ilmi, ettei Suomen saamalla lainalla ollut paljonkaan yhteyttä vaikeisiin sotavelkojen järjestelyihin. Maamme saama 9 milj. USD elintarvikelaina ei ollut suuri eikä sen maksaminen lamavuosinakaan ollut taloudellisesti ongelmallista.

Mitä maamme ulkomaiseen velan ja luotonoton arviointiin sotien välisenä aikana tulee, on hyvä, että ne ovat nyt tutkimuksen kohteina. Aineistossa on ollut paljon epätasällisyyksiä. Jopa aikasarjat, joita eri lähteissä on esitetty, ovat olleet suuresti toisistaan poikkeavia. 1930-luvun alussa tilastot eivät edes aina kerto-

neet, oliko luvuissa kysymys entisistä kultaparikursseista vai päivänkursseista. Kunnan pohja maksutasetta koskevaan analysointiin on edellytys perusteellisemmalle 1920-30-luvun talouspolitiikan eri lohkojen arvioinnille.

Tämän kommenttini varsinainen kohde on kuitenkin Hooverlainan saaman julkisuuden hyödyntäminen.

Tein Kauppakorkeakoulussa 1968 kansantaloustieteen laudaturtyötä (pro gradu -työtä) Suomen ulkomaisesta luotonotosta. Aihe oli laaja. Kun Aero/Finnair oli samanaikaisesti avaamassa reittiä USA:han, laudaturtyöhöni liittyen tiedotuspäällikkö Veli Virkkunen toivoi pr-tarkoituksiin tietoa kuuluisasta velanmaksustamme. Siksi sovimme prof. Fedi Vaivion kanssa laudaturtyön rajaamisesta maailmansotien väliseen aikaan. Näin ehdin perehtyä tutkielman lisäksi myös kuuluisaan velanmaksuun. Laudaturtyö valmistui ajallaan. Ehkä siihen olisi voinut viitata Hjerppen-Ikosen artikkelin lähdeluettelossa.

Kuuluisaa velanmaksua koskevien uutis- yms. tietojen saanti oli vaikeaa. Tutkin arkistojaja Helsingin Yliopiston Urajärven varastokirjastoa myöten. Suomen Pankista tai UM:n

Kommentti Riitta Hjerppen ja Vappu Ikosen artikkeliin "The only honest thing to do - sotavelat, Suomi ja Hooverin moratorio 1931" (Kansantaloudellinen Aikakauskirja 1/1995).

arkistostakaan ei löytynyt kiinnostavaa lisätietoa.

Harkitsin jo tehtävästä luopumista, mutta ennen sitä keksin, että ministeri Rainer von Fieandt on henkilö, joka varmasti tietää asiasta. Soitin hänelle. Ensin hän opetti nuorta ekonomia: suitsutus Suomen ylistykseksi tähtäsi suunnitelmallisesti muiden, lainansa maksun laiminlyöneiden maiden, epäsuoraan moittimiseen. Sitten hän lupasi miettiä asiaa.

Kun otin häneen uudelleen yhteyden, hän kertoi suomalaisilla selluloosanviejillä olleen 1930 -luvulla New Yorkissa riikinruotsalainen agentti, joka von Fieandin mukaan "rikastui suuresti suomalaisella selluloosalla. Hänen firmansa nimi oli Lagerloef Trading Co. Inc. - nimi kuten Selma Lagerlöf. Tästä ilahtuneena hän kokosi kaikki velanmaksua koskevat lehtileikkeet nahkakansiin ja lahjoitti ne presidentti Svinhufvudille". Rainer von Fieandt muisti presidentin antaneen ne Suomen Pankin pääjohtajalle Risto Rytille, joten niiden pitäisi olla hänen mukaansa joko Suomen Pankissa tai rouva Gerda Rytillä.

Harkitsen soittamista rouva Rytille, mutta ennen sitä kävin kerran vielä Suomen Pankissa ja sanoin kokeeksi, että ministeri von Fieandt kertoi kokoelmien olevan Suomen Pankissa. Tämä ilmoitus aiheutti vipinää ja muutaman päivän kuluttua minulle ilmoitettiin niiden löytyneen. Ne olivat kuulemma muutossa jääneet jonnekin. Kyseiset teokset ovat Hjerppen-Ikosen artikkelin lähdeluettelon Suomen Pankin johtokunnan arkiston kansiot ja niistä ovat kiinnostavat pilapiirroksot.

Tutkimustyöni perusteella Finnair julkaisi Jaakko Okkerin lopulliseen asuun muokkaa-

man esitteen "The country that paid its debts", jota levitettiin laajasti eri puolille Yhdysvaltoja. Kiinnostavaa vielä nytkin olisi tutkia Suomen kunniallisen velanmaksun merkitystä USA:n suhtautumiseen maahamme toisen maailmansodan aikana ja sitä seuraavina vuosina. Todennäköistä on, että Suomen maine sitoumuksistaan kiinnipitävänä maana myötävaikutti näinä vuosina mm. lainansaantiimme Yhdysvalloista.